

Status for Fredericia Kommunes Bæredygtighedsstrategi 2016-2019

Beskrevne mål i Bæredygtighedsstrategien	Indsats (overskrift)	Indsatsbeskrivelse	Status pr. maj 2018
Indsatser i Bæredygtighedsstrategien: "Mere og bedre natur"			
"De grønne områder og vandet"			
Fortsætte med genopretning og pleje af den mest værdifulde natur	Etablering af lokalt Lelaug – frivillige i naturen	I samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening i Fredericia er der i 2016 taget initiativ til at etablere et lelaug. Formålet er at pleje små naturområder, som er svære af pleje på anden måde, at involvere frivillige borgere i naturpleje og at udbrede kendskabet til leslåning.	Der er indkøbt legrej fra Naturplejepuljen, og i juni 2016 blev der afholdt et leslåningskursus, hvorefter "Elbodalsens Lelaug" blev etableret. Det er planen, at lelaugene skal udføre naturpleje i særligt værdifulde naturområder, og laugene har overtaget plejen af et mindre område ved Fredericia Vold, hvor man demonstrerer leslåning og introducerer nye deltagere i leslåning. Lelaugene deltager endvidere ved offentlige arrangementer, hvor der formidles naturpleje med le.
	Afgræsning af Erritsø Mose	I forbindelse med et større klimaprojekt, hvor man blandt andet har genslynget Erritsø Bæk, vil man gerne have afgræsset de omkringliggende naturarealer og er i dialog med dyreholder for at indgå en aftale.	Der er etableret en indhegning ved Røde Banke, som nu afgræsses af kreaturer, og der er etableret en ny sti igennem området og placeret tavler, der formidler naturplejen. Projektet er gennemført i samarbejde med Fredericia Spildevand og Energi A/S.
	Hegning af overdrev ved Skærbæk	Med det formål at yde en særlig naturpleje er der etableret to dyreindhegninger på de kommunalt ejede arealer ved Skærbæk Strandpark. Det ene indhegnede areal er et beskyttet overdrev, som er heget for at pleje den bi-venlige vegetation. I forbindelse med rydning af det kommunale areal vest for overdrevet, der er bevokset med blandt andet Japanpileurt, er der samtidig etableret endnu en indhegning til afgræsning med får.	Der er indgået aftale med hesteholder om, at hestene afgræsser kommunens areal om foråret og igen i sensommeren for at optimere betingelserne for blomsterplanterne på arealet. I 2018 afgræsses arealet af får.
	Hegning af engareal i Pjedsted	Med det formål at pleje et større sammenhængende naturområde etableres der indhegninger på en række englodder.	Dyreholder har allerede kreaturer gående på en del af arealet, og man er pt. ved at afklare, hvor hegnslinjen skal gå. Indsatsen er endvidere under afklaring i forhold til naboer og eventuelle gener.
	Afgræsning af areal ved Gudsø Vig	Der er givet tilsagn om tilskud til reparation af hegn omkring et værdifuldt, beskyttet overdrevsareal beliggende ned til Gudsø Vig.	Der er indgået græsningsaftale imellem kommunen og lodsejer/dyreholder.
	Bekæmpelse af Kæmpebjørneklo og Japanpileurt	Med baggrund i en ny bekendtgørelse om bekæmpelse af Kæmpebjørneklo er der udarbejdet en ny praksis for at sikre, at planten ikke breder sig yderligere. Desuden er der forvaltningsmæssigt fokus på Japanpileurt, da denne plante er meget aggressiv og breder sig hurtigt.	Der er flere hegninger i kommunen, hvor får holder både Bjørneklo og Japanpileurt nede. Enkelte steder, for eksempel ved stejle kystskrænter, kan der ikke afgræsses, og her overvejes muligheden for at sprøjte Bjørneklo med pesticider, da planterne blandt andet medfører stor erosionsrisiko.
	Naturovervågning	Fredericia Kommune overvåger løbende naturen ved at føre tilsyn med kommunens beskyttede arealer. Sidste overvågning blev foretaget i 2008/2009, hvor en stor del af de beskyttede arealer blev besigtiget af en konsulent. En del af overvågningen kan også udføres ved at kigge på luftfotos. Opdateringen letter myndighedsbehandlingen i bl.a. §-sager og landbrugssager.	Natur & Miljø står overfor snart at skulle opdatere den vejledende § 3- registrering.
Arbejde med at udvikle og styrke Fredericias skovområder i en mere bæredygtig retning og øge skovarealet i kommunen	Forvaltningsplan for de kommunale skove 2016-30	Skovene i Fredericia Kommune drives naturnært som beskrevet i forvaltningsplanen.	Indsatsen er en løbende proces. Der er lavet enkelte lysbrønde på Trelde Næs, hvor der yderligere er sprængt fem trætoppe for at fremme biodiversiteten, og fordi træer udgjorde en risiko for skovens gæster. Der er desuden opført flere bænke i blandt andet Fuglsang skov, og der arbejdes på forbedring af forholdene omkring MTB-sporet i Hannerup.

	Forøgelse af skovarealet i kommunen	Fredericia Kommunes andel af skovareal ligger lidt under landsgennemsnittet og ønskes forøget.	Kommunen har rejst ca. 14 ha skov inden for de senere år ved Kongsted og Randal Skov. Samtidig har en privat lodsejer rejst 10 ha skov i Kongsted i 2017.
Søge samarbejder om mere natur og naturpleje med private lodsejere og virksomheder	Kogræsserforeninger (Frivilligindsats)	Der understøttes løbende etablering af kogræsserforeninger.	Borgerne informeres om muligheden for at pleje naturen via "Andelslammet", et initiativ fra Madsby Legepark, og kogræsserforeningen "DelenKo", ved events i Det Grønne Rum, via foldere og guidede ture ud i engen.
	Paddesøer	Med det formål at øge livsbetingelserne for løvfrøer er der etableret 36 vandhuller. I perioden 2012 – 2017 blev der, i samarbejde med konsulentfirmaet Amphi Consult, indsamlet, opdrættet og udsat løvfrøer i vandhullerne. AmphiConsult har løbende overvåget udviklingen af løvfrøbestandene i vandhullerne.	I 2017 modtog Fredericia Kommune den endelige monitoringsrapport fra Amphi Consult, som konkluderede, at løvfrøerne er gået kraftigt frem i Fredericia Kommune.
	Vandløbsprojekter	For at holde kommunens vandløb vedlige gennemføres forskellige indsatser.	Kommunen gennemfører løbende mindre vandløbsrestaureringsprojekter såsom udlægning af grus, skjulesten med videre. Projekterne gennemføres ofte i samarbejde med lystfiskere, lokale ildsjæle eller skoleklasser i størrelsesordenen 2-4 mindre ad hoc projekter om året.
Sætte fokus på Fredericias bynære natur som levested for dyr og planter og oplevelser for borgerne	Formidling af natur i voldgrav/volden	I samarbejde med Fredericia Sportsfiskerforening og Fredericia Museum er der arbejdet på en formidling til borgere og turister af naturindholdet i voldgravene. Det handler om at formidle naturen i og omkring vandet, herunder regler for fiskeri og fodring af fugle.	I løbet af 2018 sættes der informationstavler op tre steder ved voldgraven og udgives en folder om fiskeri på flere sprog. Museet har lavet en aftale med sportsfiskerne om et fælles, årligt formidlingsarrangement ved Volden, ligesom fiskerne sørger for at holde opsyn med fiskeriet i søerne.
	Formidling af insektlivet og naturaktiviteter til fremme af levesteder	I samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening i Fredericia er der sat fokus på insekter og gennemført aktiviteter sammen med borgere i projektet "Hjælp de vilde bier", hvor bedsteforældre og børnebørn byggede reder til bierne.	Der er gennemført i alt tre workshops i Det Grønne Rum, hvor der blev bygget reder til solitært levende bier. Rederne skulle placeres i private, bynære haver og sættes op i forskellige naturområder i Fredericia. I alt deltog ca. 60 personer i workshop-rækken. Samtidig er der udarbejdet en folder og vejledningsmateriale, og projektet er formidlet på facebookside Det Grønne Fredericia.
Have fokus på dyr og planter i projekter, der skal sikre kommunen mod mere vand i fremtiden	<i>Generelt</i>	<i>Nedenstående indsatser er hovedsageligt afledt af Klimatilpasningsplanen 2014, hvor hovedformålet er forsinkelse af regnvand, så der undgås u hensigtsmæssige oversvømmelser. Indsatserne sker primært i naturområder, hvor der anlægsmæssigt, og i forhold til udformning, er taget hånd om hensynet til flora og fauna.</i>	
	Oprensning af Golfsøen	Golfsøen oprenses på grund af tilgroning.	Projektet er afsluttet i april 2018.
	Restaurering af Ullerup Bæk	Bækstrækning ved Madsbyparken restaureres, og robustheden øges.	Projektet forventes udført inden sommeren 2018.
	Bassiner nær Ullerup Bæk og Erritsø Bæk	Klimatilpasningsprojekter – med henblik på forsinkelse af regnvand ved kraftige nedbørsmængder.	Projekterne er udført 2017-18.
	Restaurering af Erritsø Bæk	Bækstrækning mellem Mølleskovvej og kirkestien restaureres, og robustheden øges.	Projektet forventes udført inden udgangen af 2018.
	Dæmning over Erritsø Bæk	Forsinkelsesanordning for regnvandet i bækken med henblik på at mindske risikoen for oversvømmelse af Rensningsanlæg og Strandvejen, når det regner meget.	Projektet er under afklaring.
	Forsinkelsesbassin i Skovhavebækken	Forsinkelse af regnvand for at undgå beskadigelse af bækken.	Projektet er udført i 2017.
Neddrogning af hydraulisk belastning i Fårbækken	Forsinkelse af regnvand for at undgå beskadigelse af bækken som følge af hydraulisk belastning fra oplandet.	Projektet er under afklaring.	
"Oplevelser i naturen"			
Give borgere og turister mulighed for at dyrke friluftsliv og oplevelser i vores natur på et bæredygtigt grundlag	Stier i naturen	Der er løbende fokus på at vedligeholde eksisterende stier og etablere nye, hvor det er muligt.	Der er lavet ny sti i Erritsø Mose og ved Egeskov kirke. Endvidere er "Elbodalruten", en rundvandrerute fra Taulov til Kongsted, etableret i tæt samarbejde med Taulov Fællesråd. I projektet indgår formidling af natur- og kulturhistorie via infotavler og ved en folder. Endeligt arbejdes der på en opgradering af stier ved blandt andet Nyskov, Rands Fjord og Hagenørområdet.

	Støttestrukturer for friluftslivet i naturen	Der etableres løbende støttestrukturer for friluftslivet i vores naturområder. Det er for eksempel mountainbikespor i samarbejde med en lokal klub, forbedret adgang til og brug af shelters samt opsætning af borde og bænkesæt, grill og brænde.	I 2016 blev Naturcenter Trelde Næs officielt indviet i den tidligere savværksbygning ved Kulvig Havn. Ud over udstillinger om naturen og kulturhistorien i området er der etableret en grejbank, der tilbyder udlån af forskelligt udstyr til udforskning af naturen. Fra 2018 bliver der mulighed for at reservere de kommunale shelters via et digital booking system.
Skabe adgang til naturen de steder, hvor vi plejer og reetablerer den	Fri passage for publikum	Der skabes passage for gående publikum de steder i naturen, hvor der opsættes hegn til afgræsning, eller hvor der er fugtigt og uvejsomt terræn.	Der etableres løbende klaplåger/gennemgange i indhegninger, broer over fugtige passager i naturområder eller trappetrin over kuperet terræn for at sikre en forbedret adgang.
Fortsat arbejde for at realisere Naturpark Lillebælt og øge tilgængeligheden til skove, strande og kyster	Naturpark under Friluftsrådets ordning	Fredericia, Middelfart og Kolding kommuner har søgt Friluftsrådet om at få udnævnt Lillebælt og de kystnære områder som Marin Naturpark. I Naturparkplanen er der beskrevet en lang række projekter, der skal beskytte og forbedre naturen i Lillebælt, skabe flere friluftoplevelser og formidle viden om natur- og kulturhistorie i området. Et væsentligt fokus er at understøtte ildsjæle/private aktører, der ønsker at fremme formålet med naturparken. De tre kommuner samarbejder med Destination Lillebælt om at markedsføre området som et bæredygtigt turistområde.	Lillebælt og de kystnære områder blev godkendt som naturpark den 1. november 2017. Sammen med de andre to kommuner arbejdes der nu på en række større fælles projekter: <ul style="list-style-type: none"> • Fælles naturvejledning (fælles ture, formidling via presse og sociale medier) • Forbedringer i Lillebælt (stenrev) • Forskning i bæltet (samarbejde med forskere) • Bedre friluftsliv ved øget tilgængelighed til kysten (for eksempel naturrum) • Formidling til børn og unge • Viden om Lillebælt • Naturpark Lillebælts venner • Synliggørelse af Lillebælts historiske spor • Flydende naturpark-plattform/hus
	Dykkerprojekt ved Lyngsodde	Fredericia Kommune arbejder for etablering af nyt dykkerspot ved et kystnært areal beliggende tæt på ammoniakhavnen. Området er særligt velegnet til dykkeroplevelser, og etablering af forbedrede faciliteter vil gøre området særdeles attraktivt for dykkere fra ind- og udland. Dykkerspot ved Lyngsodde indgår som et Naturpark Lillebælt projekt.	Processen er i gangværende. Der arbejdes for indgåelse af aftale om benyttelse med ejer samt myndighedsbehandling hos Kystdirektoratet om dispensation til etablering af faciliteter (p-plads, bord og bænke med videre).
	Dykkerstier	Med dykkerstier gives der mulighed for at opleve dyr og planter på lavt vand. Dykkerstier indgår som et Naturpark Lillebælt projekt.	Der er ved at blive etableret en dykkersti ved Trelde Næs. Erfaringer fra dette projekt skal bruges ved etablering af dykkerstier andre steder i kommunen.
Realisere visionen for Østerstrand til et attraktivt bade- og fritidsområde	Aktiviteter afledt af visionen for Østerstrand	Der er vedtaget en vision for Østerstrand i 2014. Ifølge visionen skal Østerstrand være en af de mest attraktive og populære strande i Trekantområdet og kendes på et godt badeanlæg og rekreative strandområder med oplevelser for alle. Der skal fokuseres på faciliteter som for eksempel badebroer, lækroge, bålpladser samt borde og bænke. Samtidig skal sikkerheden og følelsen af tryghed øges og badesikkerheden forbedres. Det samme skal synligheden af naturen, hvorimod synligheden af funktionelle elementer som for eksempel parkeringspladser, cykelstativer og affaldsspande skal mindskes.	Arbejdet med at udmønte visionen for Østerstrand er igangsat. I 2016 blev strandområdets ankomst- og opholdsareal renoveret ved en omplacering af parkeringsplads og udvidet areal til ophold. I 2017 blev kystlinjen sandfodret samt en cirkelbro etableret. I 2018 færdiggøres etablering af badesneglen, der blev påbegyndt i 2017. Cirkelbroen er i foråret 2018 blevet beskadiget under stormvejr. Der pågår derfor et udrednings- og forarbejde til udbedring af skaderne. En ny forpagter af caféen på Østerstrand åbner i 2018 for helårsåbning.
Opretholde og vedligeholde Blå Flag-ordning på vores strande	Blå Flag-ordningen	Fredericia Kommune råder over fire Blå Flag strande, - Trelde Næs Strand, Hyby Strand, Østerstrand og Skærbæk Strandpark. Alle fire strande driftes i henhold til de vilkår, der er gældende for Blå Flag-ordningen under Friluftsrådet.	I 2018 er alle fire Blå Flag strande godkendt.

"Formidling og læring"			
Styrke formidlingen af vores smukke natur og vandområder over for borgere, turister og andre relevante målgrupper	Målrettet formidling til turister	Der er arbejdet med en mere målrettet og forbedret formidling af vores naturområder. I samarbejde med Kultur og Fritid samt Visit Fredericia har Teknik & Miljø særligt set på, hvordan vores natur bliver formidlet til udenlandske turister.	Flere af vores eksisterende foldere er oversat til tysk og engelsk, og hvor det er relevant, bliver nye infotavler oversat til flere sprog. Det gælder for eksempel de nye infotavler ved indgangene til Trelde Næs skov, Hannerup-Fuglsang skov, Trelde Næs og Skærbæk Strandpark. I Naturcenter Trelde Næs er udstilling og aktivitetsplakater ligeledes oversat til flere sprog. Fremadrettet vil der stadig, i samarbejde med Visit Fredericia, være fokus på at formidle vores naturområder på flere sprog.
	Naturformidling i Det Grønne Rum	Det Grønne Rum i Danmarksgade anvendes til formidling af vores indsatser for at pleje og beskytte naturen. Her laves udstillinger, holdes foredrag og arrangeres borgerrettede aktiviteter som for eksempel konkurrencer, smagsprøvning og workshops. Der arbejdes ofte sammen med foreninger om formidlingen.	Siden Det Grønne Rum åbnede i marts 2016 har naturtemaet været en fast del af rummets aktiviteter og indgår både i udstillinger, enkeltstående workshops eller tilbud/undervisningsforløb til børn og unge.
Være gode til at forklare, hvad det er, vi arbejder med, når det drejer sig om naturpleje	Formidling på sociale medier og hjemmeside	Indsatser inden for natur, miljø og bæredygtighed formidles på facebookside "Det Grønne Fredericia", da det er let at komme i dialog med mange borgere via dette medie.	Facebookside "Det Grønne Fredericia" har tæt på 3000 følgere og er en god platform til formidling af indsatser inden for natur og naturpleje og til dialog med borgere, foreninger, skoler og institutioner. Dialogen er udvidet med en profil på Instagram.
Styrke naturvejledningen og uddanne kommende generationer til en mere grøn tankegang nye handlekompetencer	Grønne guidede ture og arrangementer med naturformidler	Der tilbydes hvert år et antal guidede ture og arrangeres offentlige events, der formidler vores natur- og friluftsområder. Dette sker i samarbejde med flere foreninger og ildsjæle, der bidrager med viden og ressourcer. Et eksempel herpå er Skoven Dag.	Antallet af ture og aktiviteter er øget gennem perioden 2016-2018, så der nu årligt arrangeres ca. 25 guidede ture. Samtidig fokuseres der yderligere på at understøtte ildsjæle/private aktører inden for især det kystnære miljø. Foruden samarbejdet med lokale foreninger og ildsjæle tilkøbes i enkelte tilfælde bistand hos private aktører, hvor viden ikke ligger inden for eget regi. De guidede ture formidles via en folder, der foreligger digital og fysisk i begrænset omfang.
	Strategi for Grøn Generation 2016	Strategien for en grøn generation blev vedtaget i Byrådet i december 2016. Den sætter rammer for, hvordan der i Fredericia, fra daginstitution til skole, arbejdes med at ruste vores børn og unge til fremtidens udfordringer i relation til biodiversitet, klimaforandringer og forbrug af ressourcer. Der ønskes at uddanne kommende generationer til en mere grøn tankegang og nye handlekompetencer, der skal bidrage til en bæredygtig udvikling.	Strategien er forankret i organisationen via en grøn følgegruppe, der går på tværs af distrikter, fagafdelinger (Børn & Unge, Teknik & Miljø, Kultur, Idræt og Turisme) og erhvervsområdet. I hvert distrikt er der nedsat en grøn styregruppe på tværs af institutioner og skoler. Den grønne følgegrupper mødes 3 gange årligt.
	Naturplatform for institutioner	Der er indrettet en grejbank i et tidligere ishus ved Østerstrand, som kan benyttes af daginstitutioner i Fredericia til aktiviteter ved stranden. Grejbanken er indrettet med kar, net og andet udstyr til at undersøge livet på det lave vand.	"Ishuset" benyttes af mange daginstitutioner.
	Aktiviteter afledt af strategien Grøn Generation	Distrikterne har udvalgt nogle temaer, som de vil arbejde med på tværs af daginstitution og grundskolen, så der bliver en sammenhængende læring om bæredygtig udvikling. Teknik & Miljø forvaltningen har bidraget med undervisningsforløb, som har rod i aktuelle problemstillinger omkring natur og miljø.	Der er udarbejdet en række undervisningsforløb, som sigter på at give børn og unge viden og handlekompetence i forhold til aktuelle udfordringer om natur og miljø. Som eksempler kan nævnes miljøfremmede stoffer i vandløb (Hjælp Fisken), naturpleje af vandløb (Livet i Vandløbet), om insekter (Hjælp de Vilde bier) og affaldssortering.
Indsatser i Bæredygtighedsstrategien: "Byudvikling og Byomdannelse"			
"Byudvikling"			
Sikre, at planlægningen forener de samfundsmæssige interesser i byudviklingen og værner om natur og miljø, så udviklingen sker på et bæredygtigt grundlag, hvor også plante- og dyreliv beskyttes og udvikles	Kommuneplan 2017 og lokalplaner	Udsagnet er taget fra planlovens formålsparagraf og er retningsgivende i alle fysiske planer, kommunen laver. At det efterleves sikres af planlovens bestemmelser og vores interne tværfaglige processer, herunder arbejdet i Lokalplan- og miljøvurderingsgruppen.	Er implementeret.
	Bæredygtighedsværktøjet	Fredericia Kommune deltager i det fælles arbejde i Trekantområdet vedrørende udarbejdelse af et Bæredygtighedsværktøj. Bæredygtighedsværktøjet kommer til at fungere som et naturligt indarbejdet arbejdsredskab til byudviklingsopgaver, hvor det skal tydeliggøre, i hvilken grad byudviklingsprojekter sikrer den miljømæssige, sociale og økonomiske bæredygtighed.	Bæredygtighedsværktøjet forventes klar til brug i en testudgave sommeren 2018.

Fortsætte det strategiske samarbejde med kommunerne i Trekantområdet om den fælles planstrategi og kommuneplan	Udarbejdelse af fælles planstrategi og kommuneplan i Trekantområdet	Fredericia Kommune deltager fortsat i arbejdet med fælles planstrategi og kommuneplan i Trekantområdet.	Er implementeret. Arbejdet med "Fælles strategi for vækst og attraktivitet" er igangsat. Der er stort fokus på ejerskabet (både politisk og administrativt) i de syv kommuner.
Sikre, at lokalplanerne understøtter klimatilpasning, det rekreative og sundhed	Fokus på klimatilpasning i lokalplanerne	Når der laves nye lokalplaner, vurderes i hvert enkelt tilfælde relevansen af at arbejde konkret med klimatilpasning. En planlovsændring i februar 2018 gør, at vi fremover skal udpege blue-spot områder, og nye lokalplaner i disse områder skal indeholde bestemmelser om klimatilpasning.	Der arbejdes med at afklare, hvordan planlovsændringen implementeres.
	Tværgående gruppe om klimatilpasning	Der er nedsat en tværgående gruppe, som arbejder med integrering og udmøntning af klimatilpasning i kommunen. Konceptet er, at hver afdeling i Teknik & Miljø, Fredericia Spildevand og Energi A/S samt Trekantbrand alle har klimatilpasningsambassadører (gruppens deltagere). Disse har ansvaret for at sikre kendskabet til/håndtering af relevante emner inden for klimatilpasningen i den konkrete afdeling og at løfte emner op i den tværgående gruppe.	Der diskuteres forskellige emner. Aktuelle emner er kommunens kommende rolle med kystsikring, kortgrundlag i relation til konfliktsøgning, integrering af klimatilpasning i lokal- og kommuneplaner (afventer vejledning fra staten) og meget andet. Klimatilpasning er et meget bredt begreb, og gruppen arbejder på at få fælles forståelse for det konstruktive samarbejde.
	Fokus på det rekreative og sundhed i lokalplanerne	Når der laves nye lokalplaner, vurderes i hvert enkelt tilfælde relevansen af at arbejde konkret med det rekreative og sundhed. Der blev tidligere arbejdet med sundhedskonsekvensvurdering/-screening af lokalplanerne, men det viste sig, at det ikke gav mening at bruge dette værktøj i forbindelse med dem. Sundhed indgår i bæredygtighedsværktøjet.0	Der arbejdes med det i et begrænset omfang.
	WHO – Healthy City	Fredericia er i slutningen af 2017 blevet optaget i WHO's Healthy Cities Network, som består af et netværk af udvalgte europæiske byer, der samarbejder om at fremme sundhed i bredeste forstand. Det vil sige, at sundhed betragtes som bæredygtige byer, mental sundhed, trivsel og rammer, der fremmer sundhed for borgerne. Der er p.t. 100 medlemsbyer i netværket, der har eksisteret siden 1988. Hvert land har en kvote af byer, der kan søge optagelse. Fra Danmark er København, Horsens, Frederiksberg og nu også Fredericia medlemmer.	Der er startet et arbejde i de enkelte politiske udvalg med at afklare, hvordan man vil bidrage til folkesundhed og trivsel i Fredericia Kommune.
Fortsætte arbejdet med en helhedsorienteret og bæredygtig byudvikling og dermed udvikle Fredericia Kommune til en attraktiv bosætningskommune	Kommuneplan	Kommuneplanen revideres hvert 4. år, blandt andet med fokus på en bæredygtig byudvikling, og der udlægges nye boligområder på baggrund af faglige vurderinger, interesseafvejning og boligplanen.	En ny kommuneplan med 10 nye boligområder er vedtaget i december 2017. Ansøgning om 2 yderligere nye boligområder (udviklingsområder) ligger hos staten.
	Boligudbygningsstrategi	Udvælgelsen af nye kommunale boligudstyknings sker løbende i dialog med By- og Planudvalget samt Økonomiudvalget. Følgende kriterier ligger til grund for de seneste udpegninger: - at kommende boligområder, så vidt muligt, skal kunne udnytte de eksisterende servicefunktioner. Det er meget dyrt at bygge en helt ny by op på bar mark. - at de skal have hurtig adgang til motorvejstilkørslerne og derved udnytte den overordnede infrastruktur. Det er meget efterspurgt blandt borgerne i Trekantområdet, der i høj grad pendler mellem byerne. - at sikre tilstrækkelig boligrummelighed i områder med stor efterspørgsel på boliger. Det giver således ikke mening pt. at lægge nye udlæg i kommunens landsbyer, da de allerede har uudnyttede udlæg. - at kommende boligområder skal have god adgang til natur og vand. Dette er et must for at grundene og kommende boliger bliver attraktive for købere.	Der er et projektudviklings- og planlægningsarbejde i gang for flere nye kommunale boligudstyknings, hvoraf Fuglsang Vest området er det største. Der arbejdes på at skabe god adgang fra boligerne til skov, vandløb og søer samt attraktive fælles opholdsarealer.
	Sundhedshuset	I 2016 erhvervede Fredericia Kommune sygehuset for at etablere et sundhedshus med et stort udbud af sundhedsydelser tæt på borgerne.	Indgangspartiet er under ombygning og forventes færdigt i november 2018. Der er i dag sundhedstilbud i hele stueetagen, og der forventes løbende indflytning frem til udgangen af 2019.

Sammen med bygherre søge de mest bæredygtige og mulige løsninger i byggeprojekter og renoveringer	Styrkelse af bæredygtige løsninger i byggesagsbehandlingen	Byggesagsbehandlerne har ikke tilstrækkelig viden om graden af bæredygtighed i de forskellige byggematerialer. Det er desuden kun muligt at søge de mest bæredygtige løsninger i de tilfælde, hvor der er kontakt til bygherre inden materialevalg med mere fastlægges, hvilket er ret sjældent.	Dette punkt er ikke implementeret i byggesagsbehandlingen.
Bakke op om byfornyelse, så der kan skabes en bæredygtig boligmasse med bevaringsaspektet for øje	<p>Områdefornyelse i Øgadekvarteret</p> <p>Boliger og bygninger Områdefornyelse i Øgadekvarteret</p> <p>De grønne rum</p>	<p>Øgadekvarteret er et ældre byområde beliggende inden for voldene i bymidtens sydøstlige del. Kvarteret er generelt nedslidt, og der er behov for forbedring og forskønnelse af hele kvarteret.</p> <p>I en områdefornyelse fokuseres på en helhedsorienteret forskønnelse af kvarteret. Boligerne, bygningerne og de offentlige rum skal forbedres. Samtidig arbejder kommunen for, at projekterne udvikles i en samskabende proces mellem de lokale aktører og myndighederne.</p> <p>De grønne rum i er mangelfulde og nedslidte og ønskes forbedret.</p>	<p>Boliger og bygninger: Det er besluttet, at kommunen i 2018 og 2019 har særligt fokus på forbedringer og sammenlægning af kvarterets små og utidssvarende boliger samt vedligeholdelse af bygningernes facader. Følgende bygningsforbedringer er gennemført:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I Falstersgade er der på et antal beboelsesejendomme gennemført arbejder som udskiftning af hoveddøre og/eller vinduer, mens en enkelt bygning er gennemgribende renoveret med nyt tag, afrensning og maling af facade, nye vinduer og renovering af hoveddøren. • I Bjerregade er 11 klubværelser ombygget til fem moderne lejligheder. • I Dronningensgade er der på en enkelt beboelsesejendom gennemført en renovering med nye vinduer og nyt tag. • I Dalegade er der på en enkelt beboelsesejendom gennemført en renovering med nye vinduer og maling af facade. <p>De grønne rum: I 2017 blev der etableret en midlertidig lommepark – Oasen – på en privatejet byggegrund. I 2018 er planlægningen af gadeforskønnelsen gået i gang. Projektet omfatter dels etablering af nedgravede affaldsbeholdere, dels ensretning af trafikken og ordnede parkeringsforhold og endelig placering af byrumsmøbler og begrønning på udvalgte steder i gaderne.</p>
Være aktive samarbejdspartnere når der inviteres til samarbejde i forbindelse med udvikling og omdannelse i det almennyttige boligbyggeri	Boligselskabernes helhedsplaner, kommunen understøtter	Boligselskaberne har lavet helhedsplaner for de store, almene boligområder (Korskærparken, Sønderparken, Skanseparken). Nogle af tiltagene har krævet byggetilladelser og ny planlægning, hvilket Teknik & Miljø leverer.	<p>Sønderparken: Der er bygget aktivitetshus, gennemført kunstprojekt og lavet ny lokalplan for hele området.</p> <p>Skanseparken: Lokalplan for aktivitetshus er i offentlig høring. Der er givet byggetilladelser til renovering.</p>
Samarbejde med lokale aktører om konkrete projekter, der skal skabe mere liv og trivsel i byen, f.eks. i forbindelse med Gang i Byen projektet	Indsatser ifm. Gang i Byen strategien	Fredericia Kommune samarbejder med eksterne aktører om forskellige indsatser.	<p>Fredericia Kommune har samarbejdet med Veksø om etablering af byrumsmøbler i Gothersgade og på J.B. Nielsens Plads, der giver mulighed for ophold i gaden blandt andet ved at omdanne parkeringspladser til opholdsmiljøer. De caféer, der bruger byrumsmøblerne til udeservering, står selv for drift og vedligehold.</p> <p>Kommunen har samarbejdet med Produktionsskolen om fremstilling af en bølgebænk på Rådhuspladsen og nogle kombinerede bænke med plantekasser.</p> <p>Med støtte fra foreningen 4H har Kringsminde stået for nogle skolehaver for skoler og børnehaver med gamle, danske afgrøder. Sæsonen blev afsluttet med en mad-event.</p> <p>Aktuelt samarbejder Fredericia Kommune med Business Fredericia og Kanalbyen med fokus på sammenbinding mellem bymidten og Kanalbyen samt udvikling og optimering af bymidten med tiltrækning af nye butikker.</p>

	Projekt: Nordic City Network	Fredericia har været medlem af NCN siden 2006. NCN er et urbant fællesskab af byer, borgere, politikere og embedsmænd i næsten 20 større nordiske byer. NCN vil bidrage til at fastholde og udvikle den nordiske samfundsmodel med tilhørende værdier, omgangsformer og bykultur som grundlag for den videre byudvikling i Norden. Det er klart udtrykt i den nye fælles politiske vision for nordiske byer, som Forum for Politiske Ledere udarbejdede ved Folkemødet i Aarhus sidste år.	Projektet er i gang. NCN vil derfor i de kommende 3 år rette søgelyset mod de kommende års byudvikling i de nordiske byer under ét - og i hver af de enkelte byer. Ambitionen er, at medlemsbyerne skal have konkret nytte og merværdi ud af samarbejdet med hinanden indenfor NCN.
	Ønske fra Borger- og Demokratiudvalg: Aktiviteter på Rådhuspladsen og i rådhusets forhal	Der arbejdes på en interaktiv lysinstallation på Rådhuspladsen, der skaber liv og aktivitet på pladsen. Møbler, lamper og planter skal skabe et imødekommende miljø i Rådhusets forhal.	Projektet er i gang. Der er kontakt til konsulenter omkring projekternes realisering.
Udnytte byens vandnære beliggenhed til at udvikle friluft- og oplevelsestilbud på et bæredygtigt grundlag	Vision Gl. Havn, 2016	Der er udarbejdet en vision for Fredericia Gl. Havn i 2016. Ifølge visionsplanen skal fokus for fornyelsen rettes dels mod sejlerlivet, i form af et moderne marina- og sejlermiljø, dels mod kulturlivet i form af cafémiljøer og havnebad.	Afventer politisk stillingtagen.
	Vision Østerstrand, 2014	Se beskrivelse under punktet "Realisere visionen for Øster Strand til et attraktivt bade- og fritidsområde".	
"Transport"			
Sikre og styrke den offentlige transport med særligt fokus på at forbedre togdriften	Erhvervsbus i DanmarkC-området	I foråret 2016 blev det på baggrund af ønsker fra en række virksomheder i DanmarkC-området besluttet at indføre en erhvervsbusrute mellem Fredericia Banegård og Taulov Station, der skulle betjene virksomheder og deres medarbejdere i DanmarkC-området særligt med fokus på virksomheder med 2- eller 3-holds skift. Idéen med kollektiv trafik var at understøtte, at medarbejdere bosiddende i Fredericia eller pendlere, som ankommer til Fredericia Banegård, ville kunne komme til og fra arbejde i DanmarkC-området uden at skulle investere i bil nr. 2 eller andet motoriseret køretøj.	Erhvervsbussen kørte fra august 2016, og senere på efteråret blev der udført passagertællinger for at vurdere bussens effekt, både fordi erhvervsbussen var blevet set køre rundt uden passagerer, og fordi buschaufføren havde givet udtryk for, at der ikke var mange med i bussen uanset afgangstidspunkt. Tællinger viste et meget lavt passagerantal – på enkelte afgang var der slet ingen passagerer med – og det blev derfor i november 2016 besluttet at nedlægge erhvervsbusruten pr. 21. juni 2017 (grundet nogle lidt lange opsigelsesfrister med busselskaberne).
	Stoppested Erritsø	Der har igennem en længere årrække været arbejdet på at etablere en ny station i Erritsø med henblik på at betjene Erritsø-området med tog. Udover betjening af de 10.000 indbyggere, der bor inden for stationsoplandet, er der mange uddannelser og arbejdspladser i området, der indgår i et af landets største erhvervsområder, DanmarkC. Der er fælles opbakning til en ny station i Erritsø blandt kommunerne i Trekantområdet, og etablering af stationen indgår derfor også i Trekantområdets fælles kommuneplan.	Fredericia Kommune har overfor Trafikstyrelsen i februar 2018 opfordret til, at der fra statslig side følges op på Trafikstyrelsens stationsanalyse fra 2014, som konkluderede, at potentialet for en regionaltoogsstation placeret ved Snaremoosevej i Erritsø er så lovende, at der bør udarbejdes et egentligt beslutningsgrundlag til videre politisk behandling.
	Realtidstavler ved udvalgte busstoppesteder	Vi forventer at opsætte enkelte tavler med realtid for busserne. Realtidstavlerne er et serviceløft på den offentlige busstrafik, der gør det lettere for borgerne at finde ud af, hvornår næste bus ankommer til stoppestedet. projektet er et samarbejde med Sydtrafik.	Sydtrafiks forventning er, at der er opsat tavler tre steder i Fredericia Kommune i løbet af 2018. Placeringerne er på Sjællandsgade ved Gothersgade, på Købmagergade ved Axeltorv samt ved Fredericia Banegård.
Fortsætte med at skabe trafiksikre forhold for alle trafikanter, så de forskellige transportbehov tilgodeses bedst muligt	Projekt Fredericia Trafiksikkerhedsby	Trafiksikkerhedsbyen er et flerårigt puljeprojekt administreret af Vejdirektoratet for Transport-, Bygnings- og Boligministeriet. Der blev afsat 15 millioner kroner til det fireårige projekt. Vejdirektoratet har bidraget med 10 millioner kroner, og Fredericia Kommune har bidraget med fem millioner kroner. Trafiksikkerhedsbyen har haft til formål at afhjælpe trafikikkerhedsmæssige problemer. Af eksempler herpå kan nævnes: Krydset Vejlevej – Vestre Ringvej, Rundkørslen Frederik d. 3's plads og hastighedsdæmpning på Prangervej. Trafiksikkerhedsplanen er udviklet som en del af Fredericia Trafiksikkerhedsby.	Trafiksikkerhedsbyen er afsluttet ved udgangen af april 2018. Fredericia Kommune har i perioden haft fokus på trafikikkerhedstiltag i midtbyen og på de store indfaldsveje til byen. Der er samtidig arbejdet med trafikikkerhedslaboratorie og kampagner samt formidling af trafikikkerheden – alt sammen for at fremme trafikikkerheden for alle trafikanter.

	Signalanlæg	<p>Næsten alle vore signalanlæg kører fuldt trafikstyrede – et par stykker kører kun delvist. Herved undgås mest mulig ventetid og dermed tomgangskørsel. På nogle af vore indfaldsveje (Snoghøj Landevej og Vejlevej) er enkelte anlæg delvist samordnede for at give så smidig en afvikling som muligt. På Snoghøj Landevej / Strandvejen er der yderligere etableret en form for grøn bølge ud af byen om morgenen og ind til byen i myldretiden om eftermiddagen.</p> <p>Langt de fleste af vore anlæg er overvåget af et internetbaseret system (CIBOS). Derved har vi mulighed for hurtigt at kunne se eventuelle fejl på anlæggene – blandt andet spolefejl, der påvirker trafikstyringen. Jo hurtigere vi får disse fejl udbedret, jo før kan trafikafviklingen ske smidigst muligt.</p> <p>Vi har fået sat radardetektering op i en række anlæg i stedet for spoledetektering. Disse ødelægges ikke af blandt andet asfaltarbejde. Derved kører anlæggene mere stabilt med trafikstyring.</p>	<p>Efterhånden som der arbejdes i de forskellige kryds og eventuelt skal laves ombygninger, vurderes der hver gang, om det giver mening at få etableret radardetektering.</p> <p>Strandvej –Snoghøj Landvej er ombygget i foråret 2018.</p>
	Supercykelsti	<p>Fredericia og Middelfart Kommuner har søgt og fået støtte fra Vejdirektoratet til at etablere en ny supercykelforbindelse på ca. 10 km mellem Middelfart og Fredericia. Strækningen går fra Middelfart Station over Gl. Lillebæltsbro til henholdsvis Jernbanegade ved Banegården i Fredericia samt Norgesgade ved bymidten.</p> <p>Det har i mange år været de to kommuners ønske at skabe en bedre forbindelse mellem de to byer, som vil sikre uddannelsessøgende og pendlere mere trafiksikre og trygge forhold samt et højere komfortniveau.</p> <p>Det forventes, at cykelstiforbindelsen vil øge cykeltrafikken med mindst 10 %, svarende til 200 cyklister dagligt. Samtidig forventes det, at antallet af uheld bliver reduceret med 3,6 uheld pr. år.</p>	Supercykelstien er påbegyndt i maj 2017 og afsluttet i maj 2018.
Styrke fremkommeligheden for cyklister i kommunen	Egeskov / Bøgeskov cykelstien	<p>Hovedformålet med etableringen af cykelstier på Bøgeskovvej er at skabe en sikker cykelforbindelse for de ca. 200 skolebørn fra 0. til 6.klasse, der dagligt færdes på strækningen fra Egeskov til Bøgeskov. Strækningen anvendes både som skolevej og i forbindelse med fritidsaktiviteter.</p> <p>Cykelstierne vil samtidig binde Egeskov og Bøgeskov tættere sammen, og projektet indeholder ud over cykelstier mulighed for etablering af andre hastighedsdæmpende og cykelfremmende tiltag.</p> <p>Cykelstier på Bøgeskovvej er en del af en samlet plan for at skabe et cykelstinet i Egeskov, Bøgeskov og Trelde, som hænger sammen med det øvrige cykelstinet i Fredericia.</p> <p>Projektet opdeles i følgende 3 etaper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etape 1: Bøgeskovvej, fra Egeskov til Bøgeskov • Etape 2: Bøgeskovvej, fra Bøgeskov til Trelde. • Etape 3: Egeskovvej, fra motortrafikvejen til Bøgeskovvej. 	Etablering af cykelstien startede i juni 2016 og var færdig i sommeren 2017.
	Cykelstier på Adelvej	<p>Anlæggelse af cykelstier på Adelvej skal sikre en sikker forbindelse for skolebørn og beboere langs den østlige del af Adelvej.</p> <p>Inden projektet var der på Adelvej etableret enkelte fardtæmpende foranstaltninger og cykelbaner. Cyklisterne var dog stadig utrygge, når de færdedes på vejen. Ligeledes var der stadig problemer med for høj hastighed i forhold til den skilte hastighed.</p>	<p>Projektet blev færdigt i juli 2017.</p> <p>De nye cykelstier på Adelvej går fra rundkørslen ved motorvejen til Tingvejen. Cykelstierne er 1,75m bredde, og strækningen er 1,2km lang.</p>

		<p>Det nye boligområde er i høj grad beboet af børnefamilier, og en opgradering fra cykelbaner til cykelstier giver derfor en sikrere cykelstiforbindelse til blandt andet skolen, sportsaktiviteter med mere.</p> <p>Samtidig er formålet med projektet at skabe en synergi og sammenhæng med de eksisterende interne stier i området og dermed sikre, at cyklen bliver det foretrukne transportmiddel i den daglige transport til skole, daginstitutioner, fritidsaktiviteter og indkøb.</p>	
Fortsat understøtte udbredelsen af en infrastruktur til elbiler	Opstilling af ladestandere i Fredericia Kommune	Private firmaer, der ønsker at opstille en ladestander til elbiler på offentlig grund, skal ansøge kommunen om tilladelse til opsætningen.	CLEVER har ansøgt Fredericia Kommune og fået tilladelse til at opstille to offentligt tilgængelige ladestandere på Købmagergade. Clever har endvidere opstillet en ladestander ved Føtex på Vejlevej. Til gengæld har TREFOR fjernet 4 ladestandere fra kommunen. Ladestanderne var opstillet som led i et pilotprojekt om infrastruktur til elbiler.

Indsatser i Bæredygtighedsstrategien: "Mindre miljøbelastning"

"Energiforbrug og CO₂-udledning"

Fortsat arbejde på at reducere ressourceforbruget og nedbringe CO ₂ -udledningen i kommunen	Reducere CO ₂ -udledningen i virksomheder	For at fremme energieffektiviseringer hos små og mellemstore virksomheder har Strategisk Udvikling gennemført et pilotprojekt i samarbejde med EWII. I projektet blev SMV'erne tilbudt et energitjek betalt af Fredericia Kommune.	14 virksomheder indgik i projektet. Resultaterne af energitjekkerne viste et besparelspotentiale i el- og varmekonsumet på hhv. 16% og 12%, hvis man kun medregner indsatser med en tilbagebetalingstid på mindre end tre år. Det har vist sig vanskeligt at få virksomheder til at deltage i projektet.
	Reducere CO ₂ -udledningen i bevaringsværdige bygninger	Bevaringsfonden for Fæstningsbyen Fredericia yder støtte til forskønnelse af bevaringsværdige bygninger. Der kan gives støtte til hele klimaskærmen. Hovedformålet er forskønnelse i overensstemmelse med den oprindelige arkitektur, men en sidegevinst ved projektet er, at de historiske bygninger med renoveringerne kan opnå bedre indeklima og et mindre energiforbrug.	I maj 2018 er der givet tilsagn til ca. 100 projekter og knap 80 % er afsluttede. Bevaringsfonden afslutter sit arbejde i sommeren 2019, hvor alle projekter skal være afsluttede.
	Projekt Innovative SMV'er	Som et led i Fredericia Kommunes bystrategi Bæredygtig grøn byudvikling skal projektet Innovative SMV'er skabe en platform for områdets virksomheder, hvor affaldsstrømme kan tage flere skridt i værdikæden som ressourcer. Projektet skal bistå SMV'er med at udvikle og introducere nye metoder og teknologier inden for affaldshåndtering og ressourcegenanvendelse samt understøtte industriel symbiose og cirkulær økonomi og bidrage til virksomhedssamarbejder.	Der er foreløbigt tre SMV'er som deltager i projektet - henholdsvis Alpccon, Multikant og Ziito: Alpccon skal i samarbejde med Aalborg Universitet og FRSE tilpasse en teknologi, som gør det muligt at omdanne varmeenergi til elektriske impulser, hvorved data kan transmitteres fra kloaknet ind til et datasystem på renseanlægget. Multikant vil udvikle et it-værktøj, som gør det nemmere at registrere affaldsdata for affaldsproducenter, og som giver overblik over affaldsfraktionernes videre proces, når det sendes til oparbejdning/behandling. Ziito vil lave en serie eksperimenter, som beskæftiger sig med indkapslinger af genbrugsmaterialer med fokus på WPC sammensætninger.
	Kampagne for udfasning af oliefyr	For at fremme udfasningen af oliefyr afholdes løbende informationsmøder for oliefyrsejere om alternativer til oliefyret. Erstatning af oliefyr med fjernvarme, varmepumpe eller andet vil mindske brugen af fossile brændsler.	I marts 2017 inviteredes oliefyrsejere i Trekantområdet til informationsmøde i MesseC. Arrangementet blev afholdt i samarbejde med Energialliancen Trekanten (Middelfart, Kolding og Vejle), og mere end 300 boligejere deltog. I februar 2018 blev der yderligere afholdt informationsmøder i de enkelte kommuner. Her deltog cirka 40 borgere fra Fredericia Kommune. På tværs af de fire kommuner er der nedsat en borgergruppe, der undersøger muligheden for fælles indkøb af varmepumper med henblik på at få bedre priser på indkøbet.
	Energialliance Trekanten	I arbejdet med en grøn omstilling er det nødvendigt at koordinere på tværs af kommune- og forsyningsgrænser. Kommunerne står med de samme udfordringer og kan udnytte synergiene i et samarbejde. Desuden kan koordinering og samarbejde mindske risikoen for, at der sker suboptimeringer.	Energialliance Trekanten, bestående af Kolding, Vejle, Middelfart og Fredericia kommuner, blev etableret i 2016. I 2017 blev samarbejdet udvidet med Vejen og Billund kommuner. Der er gennemført en række samarbejdsprojekter, for eksempel afholdelse af oliefyrsmøder (se ovenfor) og fælles "sluk lyset kampagne". Energialliancen deltager endvidere i udviklingsprojekter i samarbejde med eksterne aktører, eksempelvis projektet "Energiregnskabet for Smart Energi og Visualisering".

Være en aktiv samarbejdspartner i forhold til strategisk energiplanlægning på tværs af kommunegrænser og sammen med forsyningselskaberne	Samarbejde med TVIS om vedvarende energi i fjernvarmeforsyningen	TVIS leverer fjernvarme baseret på afbrænding af træflis, overskudsvarme fra Shell og varme fra affaldsforbrænding hos Energnist. TVIS har i sine varmeplaner formuleret et ønske om at bringe flere nye vedvarende varmekilder i spil, i første omgang indenfor en begrænset ramme.	Fredericia Kommune har i 2018 godkendt forsyningsprojekt for levering af overskudsvarme fra Fredericia Spildevand og Energi til TVIS-systemet. Vi har desuden sammen med de andre TVIS-ejerkommuner taget initiativ til at sikre, at TVIS formelt gives grønnere mål og en bredere rolle/opgaveportefølje; status for initiativet er pt. ukendt.
Støtte udbredelsen af vedvarende energiformer samt udviklingen af nye alternative energiformer, f.eks. udnyttelse af energipotentialet i affald	Understøtte udbredelse af fjernvarme (bolig- og erhvervsområder).	Ved lokalplanlægning udlægges om muligt til kollektiv forsyning ved fjernvarme – eventuelt med tilslutningspligt.	En løbende indsats.
	Projekt Energoptimering og affaldshåndtering: Kildesorteret organisk affald og have- og parkaffald til biogas	Formålet med projektet er dels at forbedre udnyttelsen af Fredericia Kommunes grønne affald og dels at energioptimere Fredericias centralrenseanlæg, kloakkerne og energianlæggene på renseanlægget ved Fredericia Spildevand & Energi A/S. Grønt affald, som indsamles i Fredericia Kommune, bliver i dag komposteret. Projektet skal undersøge muligheden for at producere grøn energi af affaldet i et biogasanlæg. Det vil sikre en højere udnyttelse af energipotentialet i affaldet og reducere udledningen af drivhusgasser. Spildevandsrensning er en energikrævende proces. Derfor undersøges mulighederne for at nedsætte energiforbruget ved at optimere på forskellige processer i kloaknet og renseanlæg. Der undersøges også forskellige muligheder for at øge energiproduktionen, så renseanlægget i Fredericia samlet set bliver selvforsynende. Projektet udføres i et samarbejde mellem Fredericia Kommune, Fredericia Spildevand og Energi A/S, Syddansk Universitet, Aalborg Universitet og Det Økologiske Råd.	Der er igangsat en analyse af forskellige scenarier for pulpning af affald.
Styrke og udbrede grønne transportformer ved at skabe bedre muligheder for cyklisme, offentlig transport og samkørsel samt have fokus på alternative drivmidler (el- og gasdrevne biler m.v.)	Cykelstiprojekter	Se beskrivelser af cykelstiprojekter under punktet: "Styrke fremkommeligheden for cyklister i kommunen".	
	Offentlig transportprojekter	Se beskrivelser af tog- og busprojekter under punktet: "Sikre og styrke den offentlige transport med særligt fokus på at forbedre togdriften".	
	Test-en-Elcykel blandt Fredericia Kommunes borgere	Projektets formål er at mindske biltrafikken. For at give borgere chancen for at afprøve elcyklen som transportmiddel til pendling kan bilister med et dagligt transportbehov på mindst 10 km låne og teste en elcykel i tre måneder. Grønt Sekretariat råder over 10 elcykler.	Pr. 1. juni 2018 har i alt 60 borgere testet elcykler. Projektet er igangsat 2016. I gennemsnit har deltagerne kørt 14 km alle ugens dage, og cirka 1 måned efter aflevering af cyklen har 18% købt deres egen elcykel. Der er stor interesse for at deltage i projektet, og først midt i 2018 er ventelisten, der blev oprettet i maj 2016, afviklet.
Styrke formidlingsindsatsen over for borgere og erhvervsliv med det formål, at de får et skærpet fokus på at reducere energiforbruget	Realdania-projektet Boligplan	Kommunen er partner i projekt Boligplan, som Realdania har støttet med 4,9 mio. kr. Projektets formål er: - at udvikle et digitalt værktøj, der gør det enkelt og omkostningseffektivt for kommunerne at identificere energibesparelsespotentialer i den private bygningsmasse - at formidle fakta, beregninger og muligheder for energibesparelser hos den enkelte borger og understøtte beslutningen om energisparetiltag - at stimulere lokal, grøn vækst gennem øget effektiviseringsaktivitet	Projektet er igangsat i 2018, og udviklingen af det digitale værktøj er i gang. Der er nedsat en styregruppe for projektet, hvor Fredericia Kommune er repræsenteret.
	Kampagner for borgere om energibesparelser	Gennem temaudstillinger i Det grønne Rum informeres de besøgende om, hvordan man som borger nedbringer energien i sin bolig.	Der har både i 2016 og 2017 været afholdt energitema i Det grønne Rum, hvor udstillinger informerede de besøgende om energiforbrug og tips til besparelser. I forbindelse med temaerne har en energirådgiver været inddraget til at informere gæsterne om kunsten at købe den rigtige LED-pære eller til at give rådgivning til boligejere om konkrete energireoveringsplaner.

		For at give borgere et overblik over boligens forskellige apparaters strømforbrug – både i tændt tilstand og i standby tilstand, har Strategisk Udvikling indkøbt to Sparometre. Borgerne kan nu låne et Sparometer med hjem i en 14 dages periode og måle elforbruget på de apparater, man har mistanke om bruger for meget strøm.	Efter EnergiTjenestens første informationsmøde om energibesparelser i boligen blev der indkøbt to Sparometre til udlån blandt borgere. Sparometrene udlånes fra Det grønne Rum, og i perioden 1. januar 2017 til 1. april 2018 har i alt 14 borgere lånt et Sparometer.
		I 2015 og 2016 samarbejdede Fredericia Kommune med Boligkontoret Fredericia og Energitjenesten om formidling af energibesparende tiltag for beboere i boligforeningens afdelinger.	Samarbejdet resulterede i forskellige informationsmøder. Der har blandt andet været afholdt arrangementer for beboere, for varmemestre, for afdelingsbestyrelser og for boligforeningens Energi- og Bæredygtighedsudvalg.
”Vi vil gå foran”			
Være CO ₂ -neutrale i 2030	Det er Fredericia Byråds vision, at Fredericia Kommune som virksomhed er CO ₂ -neutral i 2030	Driften af Fredericia Kommune som virksomhed skal være CO ₂ -neutral. Det betyder, at hele kommunens energiforbrug til el, varme, gadebelysning og til den kommunale transport skal komme fra vedvarende energi, eller at energiforbruget kompenseres ved produktion af vedvarende energi, for eksempel fra kommunale solcelleanlæg.	CO ₂ -udledningen fra Fredericia Kommune var i 2017 cirka 5170 tons. I bæredygtighedsstrategiens gyldighedsperiode er niveauet faldet med ca. 19 %. Det skyldes primært omlægningen på Skærbækværket til biomasse, hvilket reducerer fjernvarmens CO ₂ -udledning samt en lavere CO ₂ -udledning fra den danske gennemsnitsel, der bliver stadig grønnere.
	LED-belysning	Fredericia Kommunes vejbelysningsarmaturer udskiftes til LED etapevis over en 4-årig periode fra 2017 til 2020. Det forventes, at udskiftningen til LED vil medføre en halvering af energiforbruget.	I 2017 er første etape af udskiftningen gennemført i Bøgeskov, Egeskov, Bredstrup, Herslev, Taulov og Skærbæk. I 2018 er anden etape påbegyndt. Her udskiftes i Snoghøj og Erritsø. Lanternerne i alle vore signalanlæg er skiftet til LED-indsatser, hvilket har givet en stor el-besparelse.
Fortsætte arbejdet med målsætningen om at reducere CO ₂ -udledningen med 2 % om året og hermed overholde ”Klimakommuneaftalen” med Danmarks Naturfredningsforening	Klimakommuneaftalen.	Da Fredericia Kommune indgik en klimakommune-aftale med Danmarks Naturfredningsforening, fastsatte man et reduktionsmål for CO ₂ -udledningen på 2 % om året til og med 2015. I 2016 er der indgået en ny aftale med Danmarks Naturfredningsforening frem til 2020. Målet er stadig en årlig reduktion på 2 % af CO ₂ -udledningen. Hvert år opgøres CO ₂ -udledningen, og data indrapporteres til Danmarks Naturfredningsforening sammen med en klimahandlingsplan for det kommende år.	I forhold til udgangspunktet i 2008 er kommunens CO ₂ -udledning mere end halveret. Det er ikke alle år, at det er lykkedes at reducere CO ₂ -udledningen med 2 % i forhold til året før – især spiller det en afgørende rolle, hvor stor CO ₂ -udledningen fra dansk gennemsnitsel er det pågældende år. I gennemsnit er udledningen reduceret med 7,5 % årligt siden 2008.
Træffe beslutninger på baggrund af opgørelse af effekt, omkostninger mv., hvor bæredygtighed er en faktor på lige fod med andre væsentlige faktorer	Ingen indsatser		
Sikre bæredygtige løsninger ved nybyggeri, ombygning og i den daglige drift (energistyring) i forhold til kommunale bygninger	Energistyring	Alle kommunens bygninger forsynes med elektronisk overvågning af alle afregningsmålere for såvel el, varme og vand. Det giver mulighed for at se og styre energiforbruget på timebasis, hvilket vil styrke indsatsen i forhold til at gennemføre optimale, energibesparende foranstaltninger.	95 % af kommunens bygninger er nu koblet op på kommunens energistyringssystem. De resterende bygninger forventes koblet på i løbet af 2018.
	Indeklimaforbedringer bygninger	I 2016 blev der igangsat en gennemgang af alle kommunens skoler med henblik på at finde rentable energibesparende foranstaltninger og undersøge CO ₂ -niveauet i undervisningslokalerne. I 2018 er gennemgangen udvidet til også at omfatte kommunens børneinstitutioner.	Der er i dag udført og igangsat CO ₂ - og energiforbedringsprojekter på seks skoler for 45 mil. kr. De resterende skoler forventes udført over en 2-årig periode. Efterfølgende fortsættes der med projekter for børneinstitutionsområdet.
Skærpe den grønne adfærd i kommunens administration, skoler og institutioner ved øget fokus på læring om ressourceforbrug og CO ₂ -udledning	Energieffektiv kørsel: Kør Grønt kurser for kommunens ansatte	Ifølge Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen er der et potentiale for en brændstofbesparelse på op til 20 % ved kør-grønt-kurser. Som tidligere Grøn Transportkommune blev der allerede i 2015 derfor sat et ekstra fokus på at reducere brændstofforbruget ved kørsel i arbejdsjemed ved at igangsætte Kør Grønt Kurser for kommunale medarbejdere. Foruden energirigtig kørsel blev der også undervist i risikostyring, mental køreteknik og indlagt modulet ”Chauffør Pas På Din Krop”.	I alt blev der i 2015 afholdt 14 køretekniske Kør Grønt kurser for i alt 223 af Plejens udekørende personale – fortrinsvis social- og sundhedshjælpere, social- og sundhedsassistenter samt sygeplejersker. Kør Grønt kurserne fortsatte i 2016 og ved årets udgang havde i alt knap 300 kommunale medarbejdere – stort set hele det udekørende personale i Plejen, men også relevante medarbejdere i Teknik & Miljø lært at køre mere energirigtigt.

Skærpe den grønne adfærd ved transport blandt kommunens ansatte og fremme brugen af miljørigtige transportmidler	Indfasning af el- og gasbiler i kommunens vognpark	For at mindske CO ₂ -udledningen fra den kommunale transport erstattes udtjente diesel- og benzinbiler i den kommunale vognpark med elbiler og gasbiler. Ved kørsel med elbiler sker der cirka en halvering af CO ₂ -udledningen. Gasbilerne kører på naturgas, men ved køb af biogascertifikater sikrer vi os CO ₂ -neutral kørsel.	Løbende indsats. I alt er der nu ni elbiler, to TRIPL el-scootere, 24 gasbiler og to gaslastbiler i vognparken. Elbilerne og TRIPL el-scootere er indkøbt med støtte, idet Fredericia Kommune i 2015 og 2016 deltog i et elbilpartnerskab, hvor Energistyrelsen støttede indkøb af eldrevne køretøjer.
	Elcykler til udlån blandt Fredericia Kommunes medarbejdere	Løn og Personale har som led i arbejdet med sundhed på arbejdspladsen og i mindskelse af CO ₂ -udslippet 10 elcykler til udlån til medarbejdere i Fredericia kommune, som ønsker at teste en elcykel til pendling. Elcyklerne har været udlånt for tre måneder ad gangen siden 2013.	Projektet blev igangsat i 2013 og kører stadig. Pr. 1. juni 2018 har i alt 155 personer indtil videre lånt en elcykel, og af dem har 72 % følt, at det har haft en positiv betydning for deres livsstil.
	Elcykler til brug ved tjenesterejser for medarbejdere i Fredericia Kommune	Med det formål at fremme bæredygtige transportvaner og mindske CO ₂ -udledningen fra den kommunale transport, stilles elcykler til rådighed til korte tjenesterejser.	Der er indkøbt tre elcykler, der er placeret på rådhuset. Cyklerne kan bookes til kortere ture. Det er ikke muligt at give en status for, hvor langt cyklerne har kørt, og om de kørte kilometer har erstattet bilture. I alt er de tre cykler booket til cirka 90 ture om året.

"Affald og genbrug"

Effektivisere affaldshåndteringen med fokus på at mindst 80 % af affaldet bliver genbrugt eller genanvendt og højst 5 % af affaldet går til deponi	Mere effektiv affaldssortering og flere fraktioner genbruges	Indsatser fra Affaldsplanen: For at opnå øget genanvendelse af husholdningsaffald er der indsatser inden for: Information, nye løsninger i forhold til miljøstationerne ved etageboliger (nedgravede affaldsløsninger), undervisnings- og besøgstilbud på de kommunale affaldsanlæg, undersøgelse af nye muligheder for genanvendelse af forskellige typer affald samt at optimere indsamlingen af genanvendelige materialer. Desuden er der indsats omkring undersøgelse af mulighederne for at flytte genbrugscenter og genbrugsplads på Industrivej til en anden placering. For at opnå øget indsamling af elektronikaffald er der indsats omkring information og aflevering af elektronikaffald på genbrugspladserne. For organisk affald er der indsats omkring undersøgelse af mulighederne for at opnå en øget udnyttelse af ressourcerne i affaldet (se beskrivelse af "Projekt Energoptimering og affaldshåndtering" ovenfor.) For byggeaffald er der indsats omkring information og udsortering med det formål at opnå en øget kvalitet af byggeaffaldet. Tøjbytte marked: Siden 2014 har der i forbindelse med Trekantens Festuge været afholdt Tøjbytte marked. Formålet med Tøjbytte markedet er dels at informere borgerne om miljøbelastningen ved tøjproduktion, dels at fremme genbrug af tøj.	Øget information om affaldssortering: Der informeres løbende via kommunens hjemmeside. Desuden er der udgivet den årlige Genbrugsavis om affald og genbrug i Fredericia Kommune. Rundvisninger og besøgstilbud: Der er afholdt en række rundvisninger på kommunens genbrugspladser og genbrugscenter med det formål at udbrede kendskabet til affaldssortering. Byggeaffald – øget kvalitet: Der er gennemført øget information omkring korrekt håndtering af asbestholdigt byggeaffald. Tøjbytte markedet: Tøjbytte markederne har været meget velbesøgte med mere end 1000 besøgende pr. gang.
Blive endnu bedre til at genbruge og finde nye måder at genanvende affald på. Affaldsløsningerne skal tage udgangspunkt i bæredygtigheden og anlægge en helheds- og livscyklusbetragtning med fokus på vugge til vugge princippet			
Styrke formidlingsindsatsen over for borgere og erhvervsliv, så sortering og genbrug af affald opleves som et nemt og naturligt valg			
Skærpe den grønne adfærd i kommunens administration, skoler og institutioner ved øget fokus på læring om affaldssortering	Formidling og undervisning omkring sortering af affald med fokus på at udnytte ressourcerne	Vi tilbyder undervisnings- og besøgstilbud på kommunens genbrugspladser, genbrugscenter og genbrugsbutikken samt deponi. Målgruppen i forhold til undervisning omkring affald og genbrug er børnehaver, skoler og uddannelsesinstitutioner samt øvrige interesserede. Undervisningen bliver tilrettelagt efter elevernes alder, så den er tilpasset de forskellige klassetrin.	I 2017 besøgte i alt 35 skoler og børnehaver genbrugspladsen og genbrugscentret. Besøgene er bygget op om en rundvisning, og undervejs får eleverne en oplevelse af sorteringsarbejdet og informationer om affaldssortering. I Det grønne Rum har børn fra i alt syv børnehaver og skoler deltaget i skraldekunst, hvor børnene arbejder med affald og genbrug og bruger deres frie fantasi til at skabe kunstværker ud af affaldsmaterialer. I 2017 har medarbejdere fra Affald & Genbrug, i samarbejde med "Ren By", besøgt syv skoleklasser og undervist og formidlet information om affald og genbrug.

	Skraldiade	Skraldiaden er en affaldskampagne for 5-8 årige børn, hvor børn lærer noget om affald gennem leg.	Der er i 2017 afholdt Skraldiade, hvor 500 børnehavebørn og 500 skolebørn fra indskolingen deltog i et forløb med forskellige aktiviteter omkring genbrug af affald. Forløbet blev afsluttet med et Skraldiadeshow i Fredericia Idrætscenter.
Styrke "Ren By Projektet", så der kommer øget fokus på den enkelte borger og grundejers medansvar	Projekt Ren By	Ren By projektet startede i 2014. Projektet skal medvirke til at holde byen og indfaldsvejene rene og skabe synlighed og bevidsthed om affald i bybilledet.	Indsatsen er blevet en fast og synlig bestanddel af bybilledet, der påskønnes af borgerne. Omfanget er afhængigt af antallet af aktiverede fra Jobcentret.

Indsatser i Bæredygtighedsstrategien: "Samskabelse med borgerne og erhvervslivet"

"Bæredygtighed på tværs"

Understøtte både frivillige og private initiativer, der skaber bæredygtig udvikling	Projektgrupper vedrørende grønne tiltag	Grønt Forum, der er et forum af borgere med interesse for bæredygtig udvikling, har siden 1998 arbejdet med bæredygtig udvikling i Fredericia Kommune. Borgerne har organiseret sig i Agenda 21 projektgrupper - blandt andet Sprøjtefri Haver, Persillegartneriet, Voldgravens Venner og vandsløbsgrupper. Fredericia Kommune har understøttet processerne og samarbejdet med borgerne om de forskellige projekter.	Der arbejdes på at målrette borgerinddragelsen ved at få etableret tre særskilte borgerfora: Et Affald- og Genbrugsråd, Et Grønt Aktivitetsråd og et Bæredygtighedsråd.
Inddrage borgerne der, hvor vi møder dem – f.eks. på skoler og institutioner. Vi skal udnytte det potentiale, der ligger i samarbejdet med de frivillige kræfter	Det Grønne Rum, Danmarksgade 13	Det Grønne Rum blev etableret som pilotprojekt i 2016 og blev ved budgetforhandlingerne i 2017 gjort permanent. Det Grønne Rum er Fredericias mødested for udvikling af Fredericia til en grøn og bæredygtig by. Formålet er, sammen med lokale aktører i Fredericia, at sætte fokus på bæredygtighed og sammen udvikle engagement og nye projekter på tværs af det offentlige, politikere og civilsamfundet.	Der arrangeres løbende events, foredrag, pop-up caféer, workshops og borgermøder sammen med engagerede borgere, lokale foreninger, organisationer, skoler og erhvervsdrivende. Arrangementerne indbyder til dialog og fællesskab omkring formidling og udvikling af bæredygtighed i Fredericia.
Fortsat invitere borgerne med i dialogfora omkring bæredygtig udvikling; F.eks. Grønt Forum		Se beskrivelse under punktet: "Understøtte både frivillige og private initiativer, der skaber bæredygtig udvikling"	
Benytte borgerpanelet i udviklingen af byen	Borgerpanelet	<p>Panelet er en alternativ kanal til de mange andre kanaler, vi som kommune har til at få input fra borgerne i kommunen. Panelet skal således ses som et supplement til den borgerdialog, som allerede foregår.</p> <p>Det har været vigtigt, at borgerpanelsundersøgelserne er politisk forankret, det vil sige, at der er et tydeligt politisk mandat i de sammenhænge, hvor panelet bliver brugt.</p>	
Styrke den dialogbaserede inddragelse via sociale medier	Instagram og facebookside: "Det Grønne Fredericia"	Se beskrivelse under punktet: "Være gode til at forklare, hvad det er, vi laver, når det drejer sig om naturpleje".	
Styrke virksomhedernes deltagelse i den grønne omstilling og udviklingen af et bæredygtigt erhvervsliv og en sund vækst i Fredericia Kommune	Projekt Innovative SMV'er	Se beskrivelse under punktet: "Fortsat arbejde på at reducere ressourceforbruget og nedbringe CO ₂ -udledningen i kommunen"	